

Eva Fischerová, Národní jednoty severočeská 1918–1938.

Disertační práce FF ZČU, Plzeň 2017, 176 číslovaných stran.

Posudek oponenta disertační práce:

Eva Fischerová si pro svou disertační práci vybrala mimořádně zajímavé, zároveň však také mimořádně obtížné téma, jehož složitost je dána již obrovským rozsahem archivních fondů k Národní jednotě severočeské, natož k možným případným komparativním pohledům, např. k Národní jednotě pošumavské, s níž si určitou paralelnost aktivit, činností těchto obranných národních jednot plně uvědomuje.

Již z toho je patrné, že autorka musela najít způsob, jak se s takto obsáhlým tématem vypořádat se ctí, což se jí víceméně podařilo, jakkoli to nutně vedlo k redukci na vybrané klíčové otázky zvoleného badatelského tématu. Toto zacílení práce nicméně ukazuje, že Eva Fischerová je již relativně zkušenou badatelkou, která výborně vyzdvihla vybrané okruhy činnosti Národní jednoty severočeské, jež poté podrobila analytickému zkoumání, a to v širokém kontextu problematiky nacionalismu na přelomu 19. a 20. století a následně v meziválečné éře, třebaže by možná neškodilo více upozornit na proměny nacionálních identit, které byly mnohdy více plovoucí než si i doboví činovníci spolků uvědomovali, jak dokládá třeba Karel Řeháček ve svých studiích o zapisování žáků do českých či německých škol v národnostně smíšených oblastech – před nacionální identitou dostávala přednost pragmatičnost (chudších) rodičů; která škola nabídla lepší „benefity“ v podobě rozsahu vánoční nadílky atd., ta zvítězila.

Spolky a národní jednoty tak především musely uspět na trhu s „komoditami“, které byly chápány ve smyslu výhodností takového přihlášení se k tomu či onomu národu, resp. národnosti, přičemž mnohdy šlo o rodiny národnostně smíšené, minimálně v generaci prarodičů, často i rodičů. To se samozřejmě odráželo ve finančních nákladech na činnost takovýchto jednot, jež musely vlastnit či si alespoň

pronajímat prostory („národní domy“), kde by se národní „ruch“ (slavnosti, bály, ochotnické divadlo atd.) mohl v atraktivním prostředí odehrávat, svou roli sehrávaly národní jednoty také ve školství. Autorka si těchto problémů je samozřejmě plně vědoma, když upozorňuje na neustálé finanční lavírování Národní jednoty severočeské, na proměnlivý rozsah jejího majetku. Samozřejmě se v tom odráží i vliv roku 1918, vznik Československa, kdy vůdčí role v novém státě připadne „československému“ národu, což ochotu přihlásit se k českému národu posiluje, vytváří nové habituální nastavení společnosti.

Od problematiky nacionalismů a národních jazyků, resp, obcovací řeči zjišťované při sčítáních lidu za Rakousko-Uherska, se tak posouváme v disertační práci k problematice obranných národních spolků, a k ustanovení Národní jednoty severočeské před první světovou válkou, jejím stanovám a cílům, včetně lokální úrovně jejích aktivit, zejména však k popisu právního a faktického stavu existence jednoty jako takové, jejího normativního (právního) fungování v éře předválečného Předlitavska.

Jádro práce pak přichází v páté až sedmé kapitole věnovaných již konkrétním aktivitám Národní jednoty severočeské v meziválečné éře samostatného Československa, konkrétně vlastní činnosti jednoty a jejího zapojení do kulturní a školské činnosti v pohraničí (menšinového školství), ale i do politické agitace, což postupně vyhrocuje nástup Adolfa Hitlera k moci v sousedním Německu. Zajímavé by bylo, pokud se dochovaly odpovědi, analyzovat výsledky dotazníkového šetření zmiňovaného na s. 150, zejména pokud by se vedle faktických údajů dochovala také nějaká hodnocení těchto volebních výsledků místními odbory jednoty.

Po formální stránce k práci nemám podstatnější připomínky (snad na s. 87 lze zmínit opakování informací o vlastnictví národních domů), šlo by upozornit na některé další tituly ke komparaci s Národní jednotou pošumavskou a hospodářstvím na jihu Čech, resp. Národohospodářskému sboru jihočeskému jako odboru Národní jednoty pošumavské (Jiří Dvořák), to jsou však spíše drobné připomínky na okraj jinak zajímavé práce Evy Fischerové. Práci chápu jako přihlášení se autorky k velkému výzkumnému tématu, které jí může vydržet i řadu dalších let a bude představovat

hlubokou sondu do proměn národnostních identit ve střední Evropě, na jejích (semi)perifériích ve vazbě na nacionální hnutí.

Disertační práci Evy Fischerové jako celek jednoznačně **doporučuji k obhajobě.**

prof. PhDr. Bohumil Jiroušek, Dr.

České Budějovice 23. listopadu 2017